

Тил – мамлекеттүүлүктүн жана элдин түбөлүктүүлүгүн камсыздайт!

ТИЛ TIMES

Маалымат баракчасы

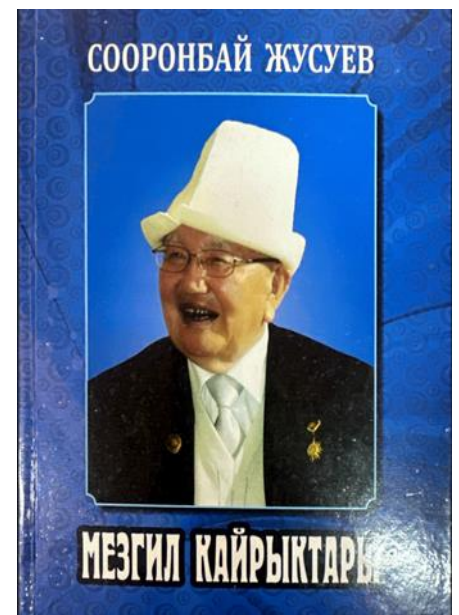

2025-жылдын 13-майында И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинде Кыргыз эл акыны, Кыргыз Республикасынын Баатыры, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын ээси, III даражадагы «Манас» орденинин кавалери **Сооронбай Жусуевдин 100 жылдыгына жана Улуу Ата Мекендик согуштагы Жеңиштин 80 жылдыгына арналган «Мезгил кайрыктары»** аттуу мааракелик адабий кече өткөрүлдү.

(уландысы 2-бетте)

Кыргыз эл акыны Сооронбай Жусуев 1925-жылы 15-майда Кара-Кулжа районундагы Кызыл-Жар айылында туулган. Айыл мектебин бүтөрү менен 18 жашында армияга кетип, Улуу Ата мекендик согуш жылдарында, т.а., 1943–1945-жж. Панфилов атындагы 8-гвардиялык дивизияда байланышчы болуп кызмат өтөп, майданда эки жолу жарадар болгон. Согуштан кайтып келип, 1946–1947-жж. Совет райондук «Коммунизм үчүн» гезитинде жооптуу катчы болуп иштеген. Алгачкы «Эмгек күүсү» аттуу ыр жыйнагы 1950-жылы басмадан чыккан. Жалпысынан, С. Жусуев 60ка жакын ыр жыйнактардын автору, айрым чыгармалары орус, тажик, түрк, өзбек, кытай жана башка тилдерге которулган. 1994-жылы басмадан чыккан «Курманжан датка» аттуу ыр менен жазылган романы үчүн акынга 1998-жылы Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлык ыйгарылган. Кан майдандагы жана көп жылдык чыгармачылык жемиштүү эмгектери үчүн С.Жусуев биринчи даражадагы Ата Мекендик согуш ордени, үчүнчү даражадагы «Манас» ордени, «Каармандыгы үчүн», «Даңк» медалдары, «Ак шумкар» өзгөчө белгиси, Кыргыз, Украина, Саха-Якут Республикаларынын Жогорку Кеңештеринин Ардак грамоталары менен сыйланган. С.Жусуев 2016-жылы 4-февралда каза болуп, маркумга арналып мамлекеттик ырасымдар өткөрүлүп, сөөгү Бишкектеги "Ала-Арча" көрүстөнүнө коюлган.

2014-жылдын 9-декабрындагы университеттин №1/132 буйруктун негизинде мамлекеттик тил борбору түзүлгөн. 2016-жылдын 28-сентябрында №1 токтомунун негизинде мамлекеттик тил борборуна КРнын Баатыры, кыргыз эл акыны Сооронбай Жусуевдин ысымы ыйгарылган. Жыл сайын 15-майда аталган борбордо С. Жусуевди адабий эскерүү – поэзия кечелерин өткөрүү салтка айланган.

МААРАКЕЛИК «МЕЗГИЛ КАЙРЫКТАРЫ» ИШ-ЧАРАСЫ

2025-жылдын 13-майында ишмер Нуржигит Кадырбеков, И.Раззаков атындагы Кыргыз ф.и.к., доцент Карлыгач мамлекеттик техникалык Жумакадырова, философия университетинде Кыргыз эл акыны, илимдеринин доктору Калбүбү Кыргыз Республикасынын Баатыры, Сариева, филология илимдеринин Токтогул атындагы мамлекеттик доктору Аида Эгембердиева жана сыйлыктын ээси, III даражадагы С.Жусуев атындагы стипендиянын «Манас» орденинин кавалери ээси Улукман Бакытбеков. Сооронбай Жусуевдин 100 Адабий программада акындын жылдыгына жана Улуу Ата лирикалык чыгармалары да өзгөчө Мекендик согуштагы Жеңиштин 80 орун алды. Студенттер «Нур жылдыгына арналган «Мезгил алышсын жүрөктөр», «Жүрөк бирөө, кайрыктары» аттуу мааракелик сыры миң», «Канат менен Зарина» адабий кече өткөрүлдү. чыгармаларынын негизинде

Иш-чара акындын өмүрү жана санариптик видео жана музыкалык чыгармачылыгы тууралуу даректүү коштоо менен көркөм номерлерди тасма менен ачылып, андан кийин тартуулашты.

«Арт-Мурас» драмалык студиясынын студенттери С.Жусуевдин согуш темасындагы «Гвардия кайраты», «Панфиловчулар», «Алакан», «Согуш» чыгармаларынын негизинде даярдалган адабий композицияны аткарып беришти.

Расмий бөлүктү КМТУнун проректору, техника илимдеринин кандидаты, профессор Нуржан Маданбеков ачып берди.

Салтанаттуу куттуктоо сөздөрүн төмөнкү кадырлуу меймандар жолдошту: ректордун кеңешчиси, профессор Акымбек Абдыкалыков, Кыргыз Республикасынын эл акыны Кожогелди Култегин, КР эмгек сиңирген куруучусу Жаңыбай Жамшитов, акын жана коомдук

Музыкалык бөлүктө Бекзат даярдалган көркөм композиция Кыдырбеков акындын сөзүнө жана «УСТА» элдик бий жазылган «Өмүр жөнүндө ой ансамблинин заманбап флешмобу толгоо» ырын аткарып, ал эми менен жыйынтыкталды. «Жийде жыты» чыгармасы караоке форматында зал менен чогуу аткарылды.

Кеченин кульминациясы катары С.Жусуевдин тарыхый чыгармасы — «Курманжан Датка» романынан үзүндү көрсөтүлдү.

«Арт-Мурас» студиясынын студенттери Курманжан датканын уулу Камчыбек менен коштошуу эпизодун сахналаштырышып, эне жүрөгүндөгү улутка болгон сүйүү жана курмандыкты чагылдырууга жетише алышты. Иш-

чара акындын «Эне тил» жана «Калкым» ырларынын негизинде

«Мезгил кайрыктары» мааракелик адабий кече С.Жусуев атындагы мамлекеттик тил борборунун директору Назгүл Абдыраева жана КМТУнун Жаштар борборунун жетекчиси Улукман Бакытбек уулу тарабынан уюштурулду.

Кыргыз Республикасынын "Улуттук дем - дүйнөлүк бийиктик" уңгужолу

**Кыргыз Республикасынын
"Улуттук дем - дүйнөлүк
бийиктик" уңгужолу (Кыргыз
Республикасынын
Президентинин 2024-жылдын 18-
декабрындагы ПЖ № 369
Жарлыгы)**

Киришүү

Кыргыз Республикасы - эгемендиги чектелбеген, ички жана тышкы саясатын өз алдынча жүргүзгөн, эли мамлекеттик бийликтин жападан жалгыз булагы болгон, конституциялык жарандары бактылуу жашап, өз түзүлүшкө, мамлекеттик өлкөсү менен сыймыктанган, символдоруна ээ, дүйнө өлкөлөрү элдик нарк баалуулуктары бекем тарабынан таанылган, сакталган, демократиялык, унитардык, мамлекетибизди дүйнөлүк укуктук, светтик жана социалдык деңгээлге чыгаруу - улуттук мамлекет. дымагыбыз.

Кыргыз Республикасынын элинин Кыргыз Республикасынын эң башкы байлыгы жана сыймыгы - көп этностуу эли турмуштун анын эгемен мамлекети. Кыргыз бардык тармактарында дүйнөлүк эли ушул коомдук-саясий бийиктиктерди багындыра ала түзүлүшкө карт тарыхтын далай турган жөндөм, билим, илим, катаал сыноолорунан өтүп келип, маданият жана улуттук демге ээ. ынтымактын жана биримдиктин Нарктуу элибиз, намыстуу күчү менен жетти. Дүйнөлүк жарандарыбыз менен өзүн-өзү өнүгүүнүн өркөн жолуна коргоп, бардык турмуштук кыргыздар менен үзөңгүлөш муктаждыктарын өзү камсыздай чыккан эчендеген элдердин өздөрү алган, жакындарына жардам эмес, аталыштары гана тарых берүүгө дайыма даяр турган, барактарында сакталып калды. алдынкы улутка, өнүккөн өлкөгө

Тарыхтын белгилүү бир айлануу жолундабыз! Эгемендүүлүктү туу тутуп, учурларында мамлекеттүүлүгүнөн, жазма маданиятынан ажырап калса улуттук демибиз менен өнүгүүнүн да, кыргыз эли өзүнүн ички уңгулуу жолуна түшөбүз жана биримдигин, башка элдер менен турмуштун бардык тармактары болгон ырашкерлигин өксүткөн боюнча дүйнөлүк бийиктиктерге эмес, дүйнөтааным жетишебиз!

тажрыйбаларын байытып отуруп, жалпы адамзаттык маанидеги оозеки көркөм мурастардын эң бай багыттары казынасын жараткан.

"Манас" үчилтиги - улуттук гана эмес, дүйнөлүк маанидеги эпикалык мухит.

Ал дайыма кыргыз элинин демине дем кошуп, анын улут болуп калыптануу жолунда рухий азык, тарыхый жана философиялык таяныч болуп келген, мындан ары да кыргыз жарандарынын дем,

кубат алуучу булагы бойдон кала символдорунун бири; берет.

Кыргыз Республикасын бардык жагынан жапырт өнүккөн, жарандары бактылуу жашап, өз өлкөсү менен сыймыктанган, элдик нарк баалуулуктары бекем унитардык - Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тилинин макамы тиешелүү мыйзам актылары аркылуу тастыкталган - кыргыз тили корголууга муктаж эмес, колдонулууга гана муктаж. Эне тилди коргоонун жана өнүктүрүүнүн жападан жалгыз жолу аны турмуштун бардык тармактарында кеңири колдонуу болуп саналат;

Кыргыз тилинин маселелерин заманбап технологияларды жана азыркы теориялык-методологиялык жетишкендиктерди колдонуу менен кайрадан изилдөөнү жолго коюу - заман талабы;

алдынкы улутка, өнүккөн өлкөгө айлануу жолундабыз!

Эгемендүүлүктү туу тутуп, учурларында мамлекеттүүлүгүнөн, жазма маданиятынан ажырап калса улуттук демибиз менен өнүгүүнүн да, кыргыз эли өзүнүн ички уңгулуу жолуна түшөбүз жана биримдигин, башка элдер менен турмуштун бардык тармактары болгон ырашкерлигин өксүткөн боюнча дүйнөлүк бийиктиктерге эмес, дүйнөтааным жетишебиз!

IV. Уңгужолдун негизги багыттары

4. Мамлекеттик тил

Кыргыз элинин жарандык аң-сезимин калыптандырууда, өлкөнүн өнүгүшүндө, улуттук маданияттын сакталышында мамлекеттик тилдин орду өзгөчө: - мамлекеттик тил - Кыргыз Республикасынын Туу, Гимн жана Герби сыяктуу эле мамлекеттүүлүктүн

бардык Кыргыз Республикасынын бардык жарандарынын орток баалуулугу; мамлекеттик тилдин өнүгүшү жана коомдук турмуштун бардык тармактарында дайыма колдонулушу үчүн кам көрүү - ар бир кыргыз жаранынын милдети;

тиешелүү мыйзам актыларынын талаптарына ылайык толук кандуу колдонулган мамлекеттик тил коомдун биримдигин, социалдык ынтымакты жана өлкөнүн туруктуулугун сактоонун жана чыңдоонун эң маанилүү булагы болуп калат;

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тилинин макамы тиешелүү мыйзам актылары аркылуу тастыкталган - кыргыз тили корголууга муктаж эмес, колдонулууга гана муктаж. Эне тилди коргоонун жана өнүктүрүүнүн жападан жалгыз жолу аны турмуштун бардык тармактарында кеңири колдонуу болуп саналат;

кыргыз тилинин маселелерин заманбап технологияларды жана азыркы теориялык-методологиялык жетишкендиктерди колдонуу менен кайрадан изилдөөнү жолго коюу - заман талабы;

**Кыргыз тили- Кыргыз
Республикасынын мамлекеттик
тили.**

**1989-жылы 23-сентябрда ССР
Жогорку Советинин сессиясында
«Кыргыз ССРинин мамлекеттик
тили жөнүндөгү Кыргыз Советтик
Социалисттик Республикасынын
мыйзамы кабыл алынган.**

- Кыргыз Республикасында мамлекет жана мамлекеттик тил бири-бири менен тыгыз байланыштуу - бири экинчисинин бар болушун жана өнүгүшүн шарттайт.

Булак: <https://cbd.minjust.gov.kg/18-11/edition/23328/kg>

"Улуттук дем - дүйнөлүк бийиктик" уңгужолун жүзөгө ашыруу

2025-жылдын 28-апрелинде И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университеттин алдындагы С.Жусуев атындагы Мамлекеттик тил борборунда Кыргыз Республикасынын "Улуттук дем - дүйнөлүк бийиктик" уңгужолу Жарлыгынын алкагында 4-пунктуна ылайык «Мамлекеттик тил» ачык сабак өткөрүлдү. Алгач, студенттерге «Уңгужол» термини тууралуу аныктама берилип, мааниси, мазмуну тууралуу түшүндүрмө берилди. Андан соң (Кыргыз Республикасынын Президенти С.Н. Жапаровдун 2024-

жылдын 18-декабрындагы ПЖ № 369 Жарлыгы менен бекитилген "Улуттук дем - дүйнөлүк бийиктик" уңгужолдун (доктринанын) IV. Уңгужолдун негизги багыттары бөлүгүнүн 4-пунктуна ылайык

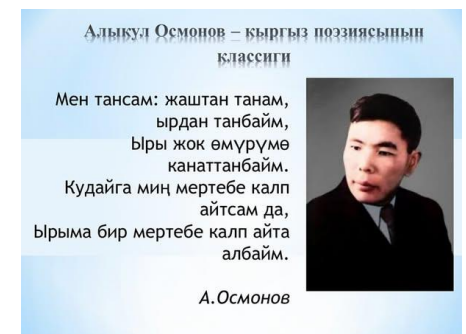
Уңгужол - доктрина термининин кыргызча чечмелениши, аталышы; Кыргыз Республикасынын ыкчам жана туруктуу өнүгүү жолуна түшүү мүдөөсүнүн идеологиялык негиз жана таянымдарын, ошондой эле экономика, укук, саясат, илим, билим, маданият багыттары боюнча ой, идея жана теориялык көз караштар түзүмүн, максатка жетүүнүн уңгулуу жолдорун жана башбагытын камтыган, узак жылдарга эсептелген жоболор тутуму (<https://cbd.minjust.gov.kg/18-11/edition/23328/kg>)

Ачык сабакты алып барган мамлекеттик тил борборунун директору Н.С.Абдыраева тарабынан коомдогу мамлекеттик тилдин ролу жана орду тууралуу презентация көрсөтүлдү. Студенттер мамлекеттик тилге байланыштуу өз пикирлерин билдиришип – Уңгу жолдогу: Улутубуздун деми менен ургаалдуу өнүгүү жолуна түшөбүз! Улутубуздун деми

менен өндүрүштүн бардык тармактарында дүйнөлүк бийиктиктерди багындырабыз! - чакырыктары менен ачык сабак соңуна чыкты.

«Алыкул Осмонов – кыргыз поэзиясынын классиги» 2025-жылдын 20-мартында И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинде «Алыкул Осмонов – кыргыз поэзиясынын классиги» аталышында ачык сабак өткөрүлдү. Ачык сабак Алыкул Осмоновдун туулган күнүнө (21-март, 1915-ж.) карата уюштурулуп, студенттер акындын балалыгы, алгачкы ырлары, жеке турмушу, чыгармачылыгындагы ийгиликтери жана кыргыз поэзиясындагы орду тууралуу кеңири маалымат алышты. «Мезгил жана Алыкул» кинотасмасынан үзүндү көрүп, «Ата

журт» обондуу ырын (муз. Ш.Өтөбаев) жамааттык аткаруу менен сабак соңуна чыкты. Белгилей кетсек, эл аралык

ТҮРКСОЙ уюму өзгөчө таланттын жана тагдырдын ээси Алыкул Осмоновдун 110 жылдыгына карата 2025-жылды «Алыкулду эскерүү жылы» деп жарыялаган.

Жамгыр (автору: Соурбеков Саян, КОББнын ОК-5-24 т.с)

Жаз жамгыры, мукам үнү сүйдүрдү,
Билбей калдым адамдарды сүйгөндү;
Тык-тык этип жүрөгүмдү жаралап
Үйрөт мага жылмайганды, күлгөндү...

Жаз жамгыры, сүйүп калдым өзүңдү,
Арнай берчи тынчтык берген сүйүүңдү;
Баары сени күтпөй, жүдөп жүргөндө
Жалгыз өзүм айта берем сүйүүмдү.

Сен дегенде жарылчудай жүрөгүм,
Сенден сүйүү, сенден күлкү үйрөндүм;
Алыстанан куша болуп сагынып,
Өмүр бою түбөлүккө сүйөмүн...

Мен мынчалык адамдарды сүйбөдүм,
Бирок сендей атаэнемди сүйөмүн
Шамал болуп сезимимди үшүтпө
Сендей сүйүү эч бир жерден көрбөдүм

Жамгыр мага күтүлбөгөн сүйүү берди
Махабатым нөшөр менен сага жетти
Тамчы жаштай сулуулардын көзүңдөгү
Менден качып деңиз бойлоп агып кетти

Макул сүйүүм, сени менен коштошпоймун
Сенин аган - бороон менен достошпоймун
Кудай мага өмүр берсе түбөлүктүү,
Сен деп жашап, мен сүйүүмдү жоготпоймун.

Мамлекеттик тилди өнүктүрүү жана тил саясатын өркүндөтүү

КМТУда кыргызча-орусча аталыштар боюнча колдонмо китептин бет ачары өттү

2025-жылдын 25-февралында И. Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинин кыргыз тили кафедрасы тарабынан иштелип чыккан "И. Раззаков атындагы КМТУнун түзүмдүк бөлүмдөрүнүн, кызмат орундарынын, багыттар боюнча

адистиктеринин, дисциплиналарынын кыргызча-орусча аталыштары, туура жазылышы жана иш кагаздарынын үлгүлөрү" аттуу колдонмо китептин бет ачары болуп өттү.

Иш-чараны ачып жатып, университеттин ректору М. К. Чыныбаев аталган эмгектин маанилүүлүгүн белгилеп, кыргыз тилин өнүктүрүүгө жана расмий документтерде бирдиктүү

стандартты сактоого чоң салым кошорун айтты.

Китептин мазмуну боюнча кыргыз тили кафедрасынын башчысы, филология илимдеринин кандидаты, доцент Айнура Жумагул кызы баяндама жасап, көп талкуу жараткан терминдердин туура жазылышы, аталыштардын стандартташтырылышы жана кыргыз орфографиясынын негизинде аныкталган эрежелер тууралуу маалымат берди.

Бул колдонмо китеп аталыштардагы ар түрдүүлүктү жоюу, бирдиктүү норма түзүү жана жергиликтүү-нормативдик колдонмо катары кызмат кылуу максатында иштелип чыккан. Ага мамлекеттик тилди өнүктүрүү багытында иш алып барган Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил жана тил саясаты боюнча улуттук комиссиянын өкүлдөрү да жогору баа беришти. Мониторинг жана талдоо бөлүмүнүн башчысы З. К. Туратбекова жана ономастика жана терминология борборунун бөлүм башчысы Кадыров Ысмаил аталган эмгек мамлекеттик тилди өнүктүрүүдө маанилүү колдонмо болоорун баса белгилешти.

И. Раззаков атындагы КМТУ бул пайдалуу эмгекти ишке ашырууга салым кошкон кыргыз тили кафедрасынын жалпы жамаатына терең ыраазычылык билдирет.

Бул иш мамлекеттик тилди өнүктүрүүдө жана илимий-терминологиялык тактыкты

камсыз кылууда чоң кадам болуп саналат.

Өлкөбүздөгү жогорку окуу жайларынын флагманы аталган, көч башында турган КМТУда иш кагаздарынын кыргыз тилинде жүргүзүлүшү, түзүмдөрдүн, институттардын, дисциплиналардын аталыштарынын жазылыш эрежелерин туура, орфографиялык жана стилистикалык талаптарга ылайык жазуу эрежелерин оң жолго салуу үчүн түзүлгөн маанилүү эмгек. Ошону менен катар иш кагаздарын мамлекеттик тилде ишмердүүлүктү туура уюштуруу максатында жигердүү колдонулуучу иш кагаздарынын үлгүлөрү камтылган.

Бул окуу куралы университеттеги окуу, илимий терминологияны жана иштиктүү иш кагаздарын жөнгө салуучу укук-ченемдик актыларын, жеке жана расмий иш кагаздарынын түрлөрүн бир типке келтирүү максатында иштелип чыкты.

«Эне тили»

Тил айланып дилимде каным менен,
Бирге келген денеме жаным менен.
Болгон үчүн тилимдин келечеги,
Мен жашаймын жүрөктө жалын менен.
Бирок аттиң, бир нерсе өйүп жанды,
Эмгектери бабамдын жолдо калды.
Тил өркүндөп өсүүгө тамыр алса,
Бүчүр байлап, жемишин берүүсүнө аз калды.
Тил үчүн акса эгер маңдай териң,
Арууланмак журт менен кошо тилим.
Сакташ үчүн бабамдын нарк-насилин,
Эң биринчи коргоо керек эне тилин!

Ырдын автору (солдо) И. Раззаков атындагы КМТУнун ТРИнин МиР-2-24 тобунун студенти Каныбеков Эдил

21-февраль – Эл аралык эне тил күнү

«Кыргыз тили – ынтымактын жана достуктун тили» фестивалы

2025-жылдын 21-февралында

И. Раззаков атн. Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинде «21-февраль – Эл аралык эне тил күнүнө» карата «Кыргыз тили – ынтымактын жана достуктун тили» фестивалы өткөрүлдү.

Аталган фестиваль Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинде 2024-2025-окуу жылында мамлекеттик тилде окутуу, аны ишмердүүлүктүн бардык багыттарында кеңири колдонууну жогорулатуу жана тил саясатын өркүндөтүү боюнча иш-чараларды жүзөгө ашыруудагы комплекстүү иш планына ылайык өткөрүлдү.

Фестивалдын максаты – башка өлкөлөрдөн келген студенттерди бири-бири менен тааныштырып, кыргыз элинин уникалдуу маданий салттарын даңазалап, элдердин ортосундагы достукту чыңдоо; мамлекеттик тилди жайылтуу; жаштар арасында толеранттуу аң-

сезимди калыптандыруу; улуттук каада-салттарга урмат-сый менен мамиле кылууга тарбиялоо.

Иш-чаранын катышуучуларын университеттин мамлекеттик тил жана санариптештирүү боюнча проректору,

т.и.к., Мааданбеков Нуржан Жоломанович эл аралык эне тил күнү менен куттуктап, мамлекеттик тил менен катар бир нече тилди мыкты өздөштүрүү - чыныгы компетенттүүлүктүн көрсөткүчү экендигин баса белгиледи. Университеттин жаштар борборунун жетекчиси Улукман Бакытбекович эне тилге арналган ыр окуп, катышуучуларды эл аралык эне тил күнү менен куттуктады. Фестивалдын программасын автордук «Эне тил» ыры менен транспорт жана робототехника институтунун студенти Каныбеков Эдил (МиР(б)-1-24 т.) ачып берди.

Фестивалдын жобосуна ылайык ар бир институттан (жогорку мектептен) 1 студент өз мекени тууралуу презентация (2-3 мүн.) жана кыргыз тилинде ыр окуп берүү, же обондуу ыр / бий аткарып берүү каралган. Аталган фестивалга катышкан студенттер Жобого ылайык өз прогарммаларын тартуулашты. Жыйынтыгында: Архитектура жана дизайн институтунун студенттери Сарыбай Сырга, Чжао Чэньюй (КЭР)

“Кытай Эл Республикасы” презентация жана кара-жорго бийи үчүн 1-орунду (жетекчиси Маанаева Н.М. АДИнин мамлекеттик тил жана тарбия иштери боюнча директордун орун басары); Маалыматтык технологиялар институтунун студенти Круглова Анастасия “Ысык-Көл” видеопрзентация жана комузда күү аткаргандыгы үчүн 2-орунду (жетекчиси Сыдыкова К.И., МТИ директордун орун басары); Энергетика институтунан Соколов Юрий “Россия Федерациясы” презентациясы жана кыргыз тилинде ыр окупкандыгы үчүн 3-орунду (жетекчиси Турдубаева Ч.Б., ЭИнин мамлекеттик тил боюнча жооптуу, физика кафедрасынын окутуучусу) ээлеп, диплом жана белек менен сыйланышты. Калган катышуучуларга сертификаттар жана жетекчилерине ыраазычылык каттар тапшырылды.

5-март – Ак калпак күнү

Бүт дүйнө баары билгендей,
Күн нуру бизди сүйгөндөй.
Ак калпак кийип кыдырсак,
Аскалар басып жүргөндөй.

(С.Касмамбетов)

2025-жылдын 5-мартында И. Раззаков атындагы КМТУнун кесиптик орто билим берүү түзүмдүк бөлүмүндө (КОББ-колледж) «Ак калпак күнү» деген аталышта иш-чара болуп өттү. Аталган иш-чара алгач бардык

катышуучулар тарабынан Кыргыз Республикасынын гимнин аткаруу менен башталды.

Куттуктоолор менен – КМТУнун мамлекеттик тил жана санариптештирүү боюнча проректору, т.и.к., доцент Н.Ж.Маданбеков; «5-март – Ак калпак күнү» презентациясы менен С.Жусуев атындагы мамлекеттик тил борборунун директору Н.С.Абдыраева; жаштар борборунун жетекчиси

У.Бакытбеков чыгып сүйлөштү.

Иш-чара студенттери даярдалган концерттик программасы менен соңуна чыкты. Күндүн экинчи жарымында мамлекеттик тил борборунун директору Абдыраева Назгүл Сарбагышова окуу

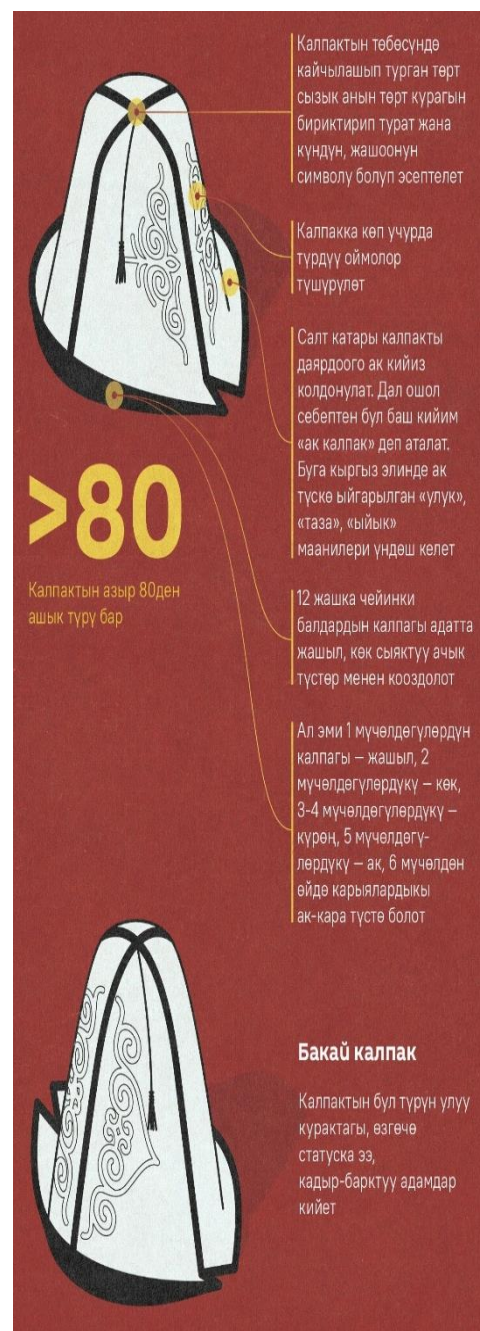

топторунда «5-март – Ак калпак күнү» деген аталышта ачык сабактарды өткөрдү.

Калпак тууралуу кыскача маалымат:

Калпак – кыргыздын улуттук эркек баш кийими. Көбүнчө ак кийизден жасалгандыктан, ак калпак деп аталат. Ал алгач агыш (боз) кызгылт түстөгү кылчык, кийин ак уяң жүндөн жасалган. Бышык басылгын кийизден төбөсү бийик, этеги тегерек бычылып, оймо-чийме түшүрүлбөй, төбөсүнө чок чыгарылбай бир гана тигиш менен бириктирилип, ошол жери маңдай жагы деген. Бара-бара бычымы менен формасы өркүндөтүлүп, көркөмдөлө баштаган. Калпак – бул кыргыздардын кийим-кечектеринин ичинен эң ыйыгы. Калпактын касиетин - аны кийип жүргөндөр сезе алышат. Бул байыркы баш кийимди кийген адам илгерки бабаларынын тарыхына тамырлашып, калайык

калкынын тарых-таржымалы менен бекем байланат. Калпак - кыргыздын улуттук көркөм дөөлөттөрүнүн көрөңгөсү. Ата-бабадан кастарланып келе жаткан асыл мүлк. Кыргыз эли эл болуп тузүлгөндөн бери жашоонун, улуулуктун, тазалыктын, улуу күндүн символу, ыйык белгиси катары кастарлап, сүр тутуп, сөөлөт санап, көрк катары маанилүү шаң, салтанатка кийип жүргөндүгү жалпы дүйнө элине белгилүү. Кыргыз өмүрү 35-40 кылымга созулса, кыргыз калпагынын өмүрү да дал ошондой, узак уламалуу санжыра.

Булак: <https://sputnik.kg/20220228/ak-kalpak-bayany-turloru-tarykhy-kalpak-kunu-1062447559.html>

Мамлекеттик тилде даярдалган «мыкты» окуу-илимий эмгектердин сынагы-2025

КМТУда «Мезгил кайрыктары» аттуу адабий кечесин уюштурууда жигердүү катышкандарга ыраазычылык каттар тапшырылды

2025-жылдын 4-июнда И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинде Кыргыз эл акыны, Кыргыз Республикасынын Баатыры, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын ээси, III даражадагы «Манас» орденинин кавалери Сооронбай Жусуевдин 100 жылдыгына жана Улуу Ата Мекендик согуштагы Жеңиштин 80 жылдыгына арналган «Мезгил кайрыктары» аттуу

мааракелик адабий кечесин (2025-ж. 13-майда өткөн) уюштурууда жигердүү катышкандар студенттерге университеттин ректору М.К. Чыныбаевдин атынан ыраазычылык каттарды мамлекеттик тил жана санариптештирүү боюнча проректору Н.Ж. Маданбеков тапшырды.

Ошондой эле адабий-музыкалуу кечени көркөмдөп даярдаган жаштар борборунун жетекчиси Бакытбеков Улукманга да ыраазычылык кат тапшырылып, мындан аркы ийгиликтерди жарата беришине тилектештиктер айтылды.

И.Раззаков атн. КМТУда 2021-2025-жылдарга мамлекеттик тилди өнүктүрүүнүн программасына ылайык Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңеши тарабынан 1989-жылы 23-сентябрда “Кыргыз ССРинин мамлекеттик тили жөнүндө” мыйзамынын кабыл алынгандыгынын 36 жылдыгына карата «Мамлекеттик тилде даярдалган «мыкты» окуу-илимий эмгектердин сынагын» өткөрүүнүн 2025-ж. 20-майдан 20-сентябрга чейин ушул Жобого ылайык өткөрүлөт.

Жобо КМТУнун ректору тарабынан бекитилет. Сынакты өткөрүүчү уюштуруу тобуна: Мамлекеттик тил жана санариптештирүү боюнча проректор, С.Жусуев атн. Мамлекеттик тил борбунун директору, институттардын, колледждердин мамлекеттик тил боюнча жооптуулары кирет. Сынактык иштерди атайын түзүлгөн комиссия тариздеп, жыйынтыгын чыгарат.

Сынактын максаты – профессорлор, окутуучулар, кызматкерлер, студенттер арасында мамлекеттик тилдин ролун жогорулатуу, о.э. кыргыз элинин улуттук баалуулуктарын калыптандыруу жана өнүктүрүү, мамлекеттик тилдеги окуу, илимий куралдар менен студенттерди мекенчилдикке үндөө жана тарбиялоо, мамлекеттик тилде туура жазуу, окуу, сүйлөөнү үйрөтүү.

Сынактын талаптары: сынакка университеттин профессордук-окутуучулар курамы тарабынан чыгарылган кыргыз тилиндеги 5 номинациялар боюнча:

- Мыкты окуу китептери;
- Мыкты окуу куралдары;
- Мыкты окуу-усулдук колдонмолор;
- Мыкты илимий макалалар;
- Мыкты видеосабактар каралат.

Сынакка коюлган эмгектер университетте окутулуп жаткан

адистиктердин мамлекеттик билим берүү стандарттарына, окуу-усулдук документтердин жана тиешелүү жоболордун талаптарына жооп бериши керек; сынакка коюлган эмгектер жаңычылдык (инновациялык) мүнөзгө ээ болуп, заманбап технологияларды, ыкмаларды, ЖИ чагылдырышы керек; сынакка коюлган эмгектер кыргыз тилинде туура жана так жазылышы (стили, тыныш белгиси ж.б.) азбел.

Сынакта 2024-2025-окуу жылында чыккан эмгектер каралат жана 3 этапта өтөт:

1-этап: кафедранын деңгээлинде;
2-этап: институттун деңгээлинде;
3-этап: университеттик деңгээлде өтүп, сынактын жыйынтыгы чыгарылат. Сынактын ар бир этабында сынактын жыйынтыгы боюнча тиешелүү чечим жана сунуштама кабыл алынат. 1-2-этаптарда сынактын тандоо туру өткөрүлүп, ар бир номинациядан бирден гана эмгек кийинки этапка сунушталат. Сунуштар кафедранын жыйынынын жана институттун (жогорку мектептин) окумуштуулар кеңешинин чечими менен берилет. Университет боюнча сынактын акыркы этабына эмгектер жогоруда көрсөтүлгөн шарттардын негизинде гана кабыл алынат жана каралат. Эмгектердин номинация боюнча мыктыларын тандоодо жумушчу топ тиешелүү тышкы эксперттерди да кошот. Сынактын жалпы жыйынтыгы ар бир номинация боюнча өзүнчө өткөрүлүп, жумушчу топтун мүчөлөрүнүн койгон баллдарынын негизинде чыгарылат. Сынактын жыйынтыгын чыгаруу максатында ректордун буйругу менен атайын түзүлгөн жумушчу топ 5 номинациялар боюнча сынактын жеңүүчүлөрүн аныктайт.

Башкы редактор: И. Раззаков атындагы КМТУнун мамлекеттик тил жана санариптештирүү боюнча проректору Маданбеков Н.Ж.

Башкы редактордун орун басары жана дизайнер: Абдыраева Н.С.

Редакциянын дарег: Бишкек ш., Ч.Айтматов пр.66

Эл.дарек: nazgul.abdyraeva@kstu.kg

Басууга: 26.06.2025-ж. кол коюлду